

Voor welke vlinders moeten we op pad?

tekst:
Kars Veling
(De Vlinderstichting)

Voor de inhaalslag zijn 22 soorten dagvlinders geselecteerd. Het gaat hierbij om beschermde soorten, maar niet altijd om de meest zeldzame soorten. Opvallende afwezigen zijn bijvoorbeeld kleine heivlinder en veenbesblauwtje.

Verdwenen soorten

Van een aantal soorten die wel officieel beschermd zijn in Nederland, zijn al jarenlang geen vlinders meer gezien. Hoewel deze verdwenen soorten wel als inhaalslag op de lijst staan zijn er geen plekken waar je gericht naar deze soorten kunt zoeken, want op de vroegere vindplaatsen zijn ze verdwenen.

Aan deze soorten - dwergdikkopje, kalkgraslanddikkopje, rode vuurvlinder, woudparelmoervlinder, zil-ervlek en tweekleurig hooibeestje - wordt in het onderzoek nauwelijks aandacht besteed. Een uitzondering werd gemaakt voor de **purperstreepparelmoervlinder**. Een lid van de Vlinderstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, kende een locatie waar de soort nog voor zou komen. In het kader van de inhaalslag is dit gebied in de zomer van 2004 onderzocht en inderdaad bleek de purperstreepparelmoervlinder aanwezig te

zijn. Of de soort hier al die jaren heeft gezeten of dat het om een recente vestiging gaat is niet te zeggen. Wellicht zijn er mogelijkheden om het leefgebied hier nog verder uit te breiden.

Verdwenen maar nog wel te zien

Vijf soorten hebben ook geen populaties meer in Nederland, maar zij worden over het algemeen nog wel jaarlijks waargenomen, zij het steeds op wisselende plaatsen. Ook voor deze soorten is het moeilijk om in potentieel leefgebied te zoeken, omdat dat op heel veel plaatsen aanwezig is. We blijven voor deze soorten afhankelijk van losse waarnemingen en moeten heel alert blijven of er plaatselijk wellicht vestiging kan optreden.

Het gaat hierbij om **groot geaderd witje**, **dwergblauwtje**, **klaverblauwtje**, **rouwmantel** en **keizersmantel**. Het klaverblauwtje en het dwergblauwtje worden in Zuid-Limburg

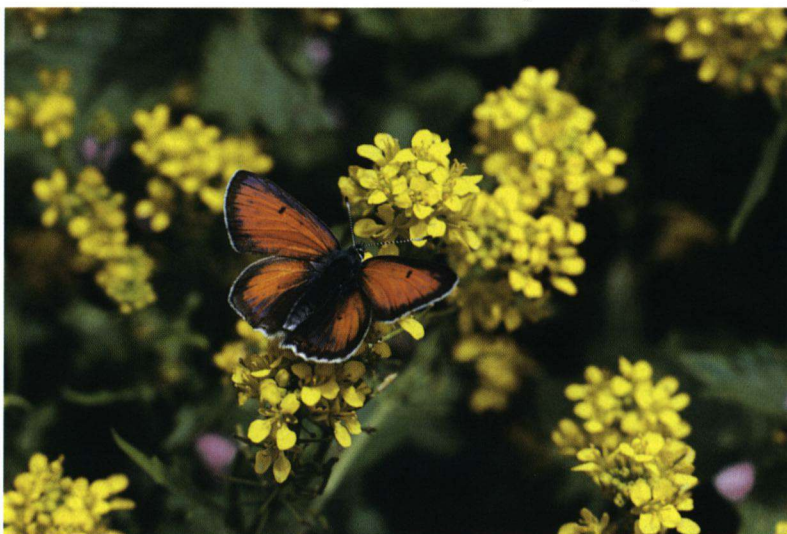

Purperstreepparelmoervlinder: weer aanwezig of nog aanwezig?

regelmatig waargenomen, waarbij incidentele voortplanting waarschijnlijk is. In het kader van de inhaalslag in 2004 zijn geen dwergblauwtjes gevonden. Het klaverblauwtje vestigt zich tijdelijk op steeds wisselende plaatsen en dat maakt gericht onderzoek moeilijk. In 2004 is dit blauwtje nieuw aangetroffen in het Geuldal, maar op plekken waar de soort in de voorgaande jaren was gezien is het niet gevonden.

De rouwmantel was in 1995 en de eropvolgende jaren regelmatig aan-

Rode vuurvlinder: in 1946 verdwenen uit Nederland en daarna nauwelijks meer waargenomen.

Waarnemingen van de rouwmantel vanaf 1995.

wezig, maar er is nooit voortplanting aangetoond. De laatste jaren zijn er ook nog maar erg weinig

Ab H. Baas

Het lijkt vrij zeker dat de grote ijsvogelvinder van Terschelling en daarmee uit Nederland, is verdwenen.

rouwmantels gemeld.

De **keizersmantel** werd vooral in de jaren 1995-1999 regelmatig gemeld. In Zuid-Limburg, op Voorne en in de Amsterdamse Waterleidingduinen waren er ook aanwijzingen voor voortplanting, maar er zijn geen eitjes, rupsen of poppen gevonden.

Standvlinders

Van de nog aanwezige standvlinders die meegenomen worden in de inhaalslag, worden veel populaties gevolgd door middel van soortgerichte monitoring. Er zijn echter vaak in de directe omgeving van de bekende vliegplaatsen en ook wel verder daarvandaan kilometerhokken waar de soort incidenteel is gezien. Tijdens de inhaalslag worden deze hokken systematisch afgezocht om te bepalen of er ook daar misschien sprake is van voortplanting en van de aanwezigheid van een populatie.

Pimpernelblauwtje en **donker pimpernelblauwtje** waren uit Nederland verdwenen, maar ze zijn in 1990 uitgezet in een natuurreervaat bij Den Bosch. Het pimpernelblauwtje zit daar nog steeds en waagt zich nauwelijks buiten dat gebied. Het donker pimpernelblauwtje daarentegen is gaan zwerven en is op kilometers afstand van de uitzetplaats aangetroffen. Heel goed nieuws is dat in de omgeving van Roermond een aantal jaren geleden het donker pimpernelblauwtje weer is opgedoken. Het gaat hier om plekken waar de soort ook vroeger voorkwam en het feit dat de vlinder, voor zover wij weten, zelfstandig is teruggekeerd geeft hoop.

Er is meer positief nieuws, want in Heerlen en Kerkrade is de **iepenparelmoervlinder** zijn rupsen gevonden op de Sint Pietersberg bij Maastricht. Over deze twee inhaalslagsoorten kunt u elders in dit nummer meer lezen.

Het **bruin dikkopje** heeft twee vaste vliegplaatsen, bij Eijs en op de Vrakelberg, beide in Zuid-Limburg. In 1998 was op de Sint Pietersberg een zwervend exemplaar gezien en in 2004 zijn er maar liefst vijftien exemplaren gevonden. In het afgelopen jaar zijn er ook twee individuen gezien in Groeve 't Rooth. Op de andere kalkgraslanden is het bruin dikkopje niet gezien, maar deze worden in het kader van de inhaalslag ook in 2005 weer bezocht.

De **grote vuurvlinder** is de afgelopen jaren bijzonder intensief onderzocht. In het kader van de inhaalslag is een aantal kilometers buiten de natuurreervaten gekeken, omdat er daar mogelijk leefgebied aanwezig was. In drie kilometerhokken zijn ook daadwerkelijk eitjes gevonden.

Van het **heideblauwtje** waren er maar liefst 374 kilometerhokken waar de soort wel eens was gezien, maar waarvan we geen recente data hadden. Er zijn van meer dan 100 hokken gegevens binnen gekomen, waarvan op ongeveer de helft heideblauwtjes zijn gezien.

De **grote ijsvogelvinder** lijkt nu echt te zijn verdwenen van het

eiland Terschelling. De laatste waarneming dateert uit 1995. Vanaf die tijd zijn er regelmatig vlinders op pad geweest en er is heel gericht naar deze zeldzaamheid gezocht, in 2004 in het kader van de inhaalslag nog door een medewerker van De Vlinderstichting. Ook Piet Zumkehr, de vlinderexpert op het eiland, heeft hem niet meer gezien.

Het gaat niet goed met de **veenbesparelmoervlinder**. Vanaf 1990 gaat de stand van deze specialist sterk omlaag. Ook in de inhaalslag zijn er geen nieuwe vliegplaatsen bijgekomen en de waargenomen aantallen op de bestaande populaties gaan nog steeds achteruit. Ook voor deze soort zijn er in 2005 nog veel kilometers te onderzoeken.

Het **veenhuibeestje** had een goed jaar. Op een veentje in Drenthe waren op 14 juni naar schatting meer dan 2000 exemplaren aanwezig, een enorm groot aantal voor een zo zeldzame vlinder! Ook in het Fochteloërveen is het veenhuibeestje in redelijke aantallen aangetroffen. Ondanks gericht zoeken zijn er geen nieuwe locaties ontdekt. ■

Bruin dikkopje. Mogelijk dat ook op de Sint Pietersberg zich een vaste populatie gaat vestigen.

Kars Velling

